

Historie a budoucnost spolupráce českých a britských odborníků památkové péče

Konference Europe preserved for Europe

První písemné kontakty jihočeských památkářů s britskými kolegy se otevřely bezprostředně po Sametové revoluci v prosinci roku 1989. Jejich výsledkem bylo pozvání dvou zástupců Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích (tehdy ještě Krajského střediska památkové péče) na mezinárodní konferenci Europe preserved for Europe v anglickém Yorku, jejímž hlavním organizátorem byl britský The National Trust.

Společné profesní vize - Sdílení zkušeností - Inspirace

Po konferenci zorganizoval The National Trust pro Jihočechy týdenní studijní pobyt, zaměřený na práci s veřejně přístupnými objekty ve své správě v Severním Walesu.

„Během exkurzí na hradu Penrhyn a venkovských šlechtických sídlech Powis, Chirk a Erdigg jsme s naším průvodcem a profesním kolegou Jonathanem Marsdenem a Ianem Kennawayem brzy zjistili, že naše přístupy vycházejí z podobných principů. Praktický rozdíl byl tehdy pouze v tom, že britští kolegové již řadu let realizovali postupy, k nimž jsme se po politických změnách v českém prostředí teprve chystali přistoupit,“ uvádí jedna z autorek výstavy Mgr. Kateřina Cichrová.

Britské inspirace znamenaly v té době významné morální povzbuzení k inovativním krokům při práci s našimi veřejně přístupnými památkami. Je třeba zmínit především nové formy způsobu prezentace ve smyslu komplexních informací (objekt-mobiliář-historie-osobnosti) a systematickou preventivní péči o sbírkové předměty.

Preventivní péče o sbírkové předměty

Dlouhodobá systematická péče o sbírkové předměty vychází ve Velké Británii z letité tradice tzv. Housekeeping – průběžné péče personálu o vybavení historických domů. Časem prověřené pracovní postupy úklidu, konzervace i ochrany mobiliáře, užívané původně soukromými vlastníky a jejich zaměstnanci byly profesionály z The National Trust převzaty, odborně zrevidovány a dále rozvíjeny pro potřeby provozu historických domů se sbírkami, které jsou zpřístupněné veřejnosti. Upřednostňují se ohleduplné postupy k mobiliáři a tradiční, ekologické materiály.

Na jaře roku 1993 proběhlo první školení pracovníků českých památkových objektů na státním zámku Hluboká nad Vltavou, jehož lektorkami byly tři britské konzervátorky z The National Trust pod vedením Helen Lloyd. Toto setkání se stalo v českém prostředí základem nové profesní tradice, na níž hned v následujícím roce navázal národní seminář na státním zámku Český Krumlov a která v modifikované podobě funguje pravidelně až do současnosti.

Kulturní dědictví Británie jako živá učebnice

Velká Británie patří mezi země s velmi dlouhou tradicí edukativních programů pro kulturní památky movité i nemovité. Kulturní dědictví je chápáno i využíváno jako poutavá „živá učebnice“ pro různé věkové skupiny mládeže. Jednotlivé kulturní památky nabízejí pestré interaktivní výukové projekty, propojené v řadě případů na školní osnovy. Zábavnou formou se v historických objektech vyučuje nejen historie a literatura, ale také přírodopis, zeměpis, matematika, fyzika a výtvarná výchova.

Není divu, že nás tyto aktivity zaujaly již během prvních cest do Británie, počátkem 90. let minulého století. První nesmělé pokusy o edukativní projekty vznikly již v té době pro zámek Kratochvíle a Třeboň. Od roku 2005 pracuje tým Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Českých Budějovicích na systematické přípravě interaktivních edukativních programů pro různé typy kulturních památek v rámci institucionálního výzkumu, jehož cílem je postupně vytváření pilotních edukativních programů, prakticky ověřovaných pro typologicky různorodé památky na území Jihočeského kraje.

Organizace Přátelé českých památek – The Friends of Czech Heritage

Nezisková organizace byla založena roku 2007 Barbarou Peacock, historičkou architektury a Ianem Kennawayem, bývalým ředitelem odboru pro práci regionů The National Trust. Hlavním cílem organizace je propagace a finanční podpora českých historických památek. V početně nevelké skupině se soustředili nejen jejich britští obdivovatelé, ale také oboroví specialisté – architekti, historici, krajináři i právníci. Prvním finančně podpořeným projektem bylo restaurování nástěnných maleb J. F. Prokyše v zahradním pavilonku na Státním zámku Český Krumlov.

Patronkou The Friends of Czech Heritage je světoznámá architektka Eva Jiříčná.

Dobrovolnictví

Již třetí sezónu přijíždějí do zámku v Červeném Dvoře, který slouží v současné době jako psychiatrická léčebna, dobrovolníci z Velké Británie, kteří se ve spolupráci s NPÚ a vedením léčebny snaží postupně zvelebovat vybrané zóny zámeckého krajinářského parku.

Akvizici britských dobrovolníků organizuje nevládní organizace Přátelé českých historických památek jako součást dlouhodobějšího projektu na rehabilitaci zahradního parteru a domku strážce parku. Na projektu se aktivně podílejí britští specialisté, kteří jsou členové výše jmenované organizace a pracovníci NPÚ v Českých Budějovicích v souladu s terapeutickými potřebami léčebny.

Z původně formálního pozvání se v průběhu let vyvinula celá řada hlubokých přátelských vztahů a oboustranně inspirativních pracovních kontaktů, které se proměňují do dalších podob a probouzí nové možnosti.

Perspektivy budoucí spolupráce

Dobrovolníci

Letní pracovní aktivity dobrovolníků pro areál zámku a parku v Červeném Dvoře se v letošním roce zaměří na zvelebování obnovených záhonů zahradního parteru a bude pokračovat v pomoci na rekonstrukci bývalého domku strážce parku.

V květnu 2014 se britští dobrovolníci poprvé zapojí do pomoci při úpravě barokního parku a zahrady na Státním zámku Jaroměřice nad Rokytnou.

V dalších letech společně plánujeme rozšířit dobrovolnické aktivity také pro parky na státních zámcích Třeboň a Náměšť nad Oslavou.

Attinghamský studijní týden 2015

Výsledek několikaletého jednání se zástupci The Attingham Trust přivede zahraniční účastníky Attinghamského studijního týdne v červnu 2015 do České Republiky. Bude to vůbec poprvé, kdy se bude Attinghamský studijní týden konat v bývalé postkomunistické zemi. V reprezentativním výběru bývalých aristokratických sídel s mimořádně hodnotnými sbírkami figuruje například zámek Mnichovo Hradiště, Sychrov, Nové Město nad Metují, Velké Losiny, Kroměříž, Telč, Český Krumlov a Hluboká nad Vltavou.

Preventivní péče

V roce 2013 došlo k oživení česko-britské spolupráce v oboru preventivní péče. Prvním výsledkem je připravovaný workshop na téma Preventivní péče o mobiliář v objektech The National Trust, který pro své pracovníky uspořádá Národní památkový ústav na Státním zámku Třeboň v říjnu 2014. Lektorkou bude paní Sarah Staniforth, která se podělí nejen o tradici prověřené pracovní postupy, ale také seznámí účastníky se systémem proškolení personálu.

Druhé místo konání workshopu je plánováno na zámku v Kroměříži. Zde se organizačně propojí Národní památkový ústav s nově vzniklým Českým národním trustem, aby se společně pokusili přiblížit systém preventivní péče o sbírky ve veřejně přístupných objektech budoucím dobrovolným spolupracovníkům.

Kontakty:

Mgr. Kateřina Cichrová, kurátorka sbírkových a mobiliárních fondů, NPÚ ÚPS České Budějovice, 602 626 735, cichrova.katerina@npu.cz

PhDr. Ludmila Ourodová, vedoucí oddělení restaurování, NPÚ ÚOP České Budějovice, 725 584 071, ouroдова.ludmila@ npu.cz

Bc. Eva Neprašová, koordinační, projektový a programový pracovník, NPÚ ÚOP České Budějovice, 777 454 383, neprasova.eva@npu.cz